

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

Lausitzer und latènezeitliche Siedlungsobjekte in Uničov /Bez. Olomouc/. Beim Aushub einer grossen Silagegrube kam es zur Störung von zwei junglatènezeitlichen und zwei altlausitzer Objekten, deren in der Grubenwand erhaltenen Überreste nachträglich untersucht wurden. Beide latènezeitlichen Gruben hatten flache Böden, seicht unter der heutigen Oberfläche /90 und 75 cm/ und rechtwinkelige Grundrisse /420 x 280 und 280 x 110 cm/. Ausser ziemlich zahlreichen Scherben fand man in der einen Grube das Bruchstück einer steinernen Rotationsmühle, ein Stück Eisenschlacke /?/ und ein Stück Graphit im natürlichen Zustand. Von den lausitzer Objekten konnte Siedlungszwecken die grosse Grube B dienen, von der ein 380 x 180 cm grosser Teil erhalten blieb, der 250 cm tief war und in dessen Boden noch eine schüsselförmige Eintiefung eingelassen ist /Durchmesser 130, Tiefe 55 cm/. Ungefähr 9 m von dieser grossen Grube war die zweite kleinere lausitzer Grube A, von der ein 220 x 100 cm Überrest erhalten blieb. Der Boden war 140 cm unter der heutigen Oberfläche und in diesem Niveau begann eine grosse kesselförmige Grube /Durchmesser 130 cm, Tiefe 70 cm/, die eine hellere Ausfüllung hatte und auf ihrem Boden lagen übereinander einige Aschenschichten. Die Wände der kesselförmigen Grube und teilweise auch des oberen Raumes waren wie vom Feuer rauchgeschwärzt. Oberhalb der aschigen Schichten lag eine Menge von Scherben, grösstenteils vom Feuer angesengt und Bruchstücke, eines aus Ton modellierten zylinderförmigen grossen Bottichs, der an ein ähnliches nur teilweise rekonstruierbares tönernes Objekt erinnert, das in einer altlausitzer Grube in Holesov gefunden wurde. In Grube A aus Uničov befand sich das Bruchstück eines aus Ton modellierten Schuhs, wie sie auf anthropomorphen Gefässen vorkommen. Die Keramik entspricht der altlausitzer Stufe mit der Verzierung umrahmter Buckel und es erschien auch eine breite niedrige Tonne mit Henkel am Bauch, mit eingerahmten Buckeln und markanten konischen am oberen Bauteil angeklebten Knubben, die den Einfluss aus dem Karpatenbecken verraten. Die kleinen Objektausmasse, die Andeutungen, dass in der Grube einigemal hintereinander Feuer angefacht wurde, die angesengte Keramik sowie die Anwesenheit des anthropomorphen Gefässes deuten an, dass es sich nicht um ein übliches Siedlungsobjekt handelt, sondern eher um einen Ort, der vielleicht mit dem Kult verbunden war.

KELTSKÉ OPPIDUM HOSTÝN, OBEC CHVALČOV

/okr. Kroměříž/

Karel Ludíkovský, AÚ ČSAV Brno

Terénní výzkumné práce se v letošní sezoně soustředily především na fortifikační systém v obou rozpracovaných částech valového tělesa. Suché počasí umožnilo pokračovat v řezu tzv. "Rusavskou bránou" /tj. recentním průkopem východní větve valového tělesa/, kde navlhavost vrstev v zalesněném prostředí a tím i nebezpečí sesuvů a závalů po dvě sezony tyto práce vylučovala. Z očištěné severní stěny odebral ing. J. Kvasnička z Ústavu radiologické dozimetrie ČSAV v Praze vzorky a uložil sondy pro termoluminiscenční datování do jednotlivých vrstev. Poněvadž lze spolehlivě rozlišit ve výstavbě opevnění jednotlivé fáze, lze očekávat, že i výsledky absolutního datování, zvláště pokud se týká nejnižší, základové báze, vybudované ze silně propálených mazanícových ker, budou podstatným přínosem.

V západním křídle Slavkovské brány byl rozšířen a postupně snižován řez jeho vnitřní větví, který již dosáhl úrovně dřívější hladiny nyní vypuštěné vodní nádrže. Oboustranné kamenné zpevnění stěn valového tělesa je vyplněno dusanými jílovými hmotami, v nichž jsou častým nálezem fragmenty keramiky. Většina z nich náleží laténskému období; tato četnost ve vztahu k množství odebraných hmot /počet zlomků v poměru ke kubické jednotce/ i poměr laténských zlomků k nálezům předchozí periody dává možnost k předpokladu, že s výstavbou vnitřních křídel bylo započato až po delším osídlení hradiště Keltů. Souběžně s dalším snižováním řezu valovým tělesem bude možno přikročit již v příští výzkumné sezoně k sledování obsahu vodní nádrže.

Úpravy a přestavby Sociálního ústavu pro mládež si vyžádaly i renovaci inženýrské sítě, při nichž narazili dělníci na základy starších /středověkých/ staveb z lomového kamene vázaného maltou. Základová zeď z hrubě lícovaného kamene /I/ narušila základy jiné starší stavby, odlišné po stránce materiálu, provedení i kvality malty /II/. Průběh zdíva zjistili dělníci i v jiných úsecích inženýrské sítě, avšak ve velmi úzkých průkopech, z nichž nebyl získán žádný průvodní materiál. Na základě starší dokumentace a literárních údajů lze s určitou mírou pravděpodobnosti spojit zdívo /I/ s tzv. "školou"; otázku staršího zdíva II/ mohou objasnit pouze objevy při dalších úpravách v areálu Sociálního ústavu pro mládež, které budou prováděny v r. 1977.

Keltisches Oppidum Hostýn Gemeinde Chvalčov /Bez. Kroměříž/. Die Terrainarbeiten in der heurigen Saison konzentrierten sich vor allem auf das Fortifikationssystem. Das trockene Wetter ermöglichte es in der sog. "Rusava Pforte" fortzusetzen, wo die Feuchtigkeit des Terrains und dadurch auch die Gefahr von Erdrutschen die Terrainarbeiten für zwei Saisonen ausschlossen. Aus der Nordwand entnahm Ing. J. Kvasnička vom Institut der Strahlungsdosimetrie der ČSAV in Praha Proben und legte Sonden für die Thermolumineszenz-Datierung in einzel-

ne Schichten. Man kann erwarten, dass die Ergebnisse der absoluten Datierung, besonders sofern es die Grundbasis des Walles betrifft, die aus stark durchbrannten Lehmewurfgeschichten aufgebaut ist, ein wesentlicher Beitrag sein werden.

Im Westflügel der "Slavkover Pforte" wurde der Schnitt seines inneren Zweiges bis zum Niveau des früheren Wasserspiegels des ausgelassenen Wasserbehälters erweitert und abgenommen. Ein häufiger Fund sind Fragmente latenezeitlicher Keramik, verhältnismässig oft im Inhalt der Ausfüllungsmassen des Walkörpers sowie im Verhältnis zur älteren Keramik vertreten. Es scheint, dass mit dem Bau der Innenflügel erst nach einer längeren Besetzung des Burgwalles durch die Kelten begonnen wurde.

Die Neugestaltung des Sozialinstitutes für die Jugend erforderten eine Renovierung des Ingenieursnetzes, wobei Arbeiter auf Grundmauern älterer /mittelalterlicher / Bauten aus Bruchstein mit Mörtelverbund stiessen. Man kann ältere Grundmauern /I / durch jüngere /I / gestört, unterscheiden; begleitendes Datierungsmaterial konnte mit Rücksicht auf die sehr engen Sondageschnitte nicht gewonnen werden. Aufgrund der älteren /literarischen und graphischen / Dokumentation kann man mit gewisser Wahrscheinlichkeit das Gemäuer I mit der sog. "Schule" in Verbindung bringen; die Frage des älteren Gemäuers /II / können nur Entdeckungen bei weiteren geplanten Herrichtungen im Areal des Sozialinstitutes klären.

KELTSKÁ SÍDELNÍ JÁMA VE STRACHOTÍNĚ

/okr. Břeclav /

Karel Ludikovsky, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 28 /

Nížinné levobřežní povodí Dyje mezi Strachotínem a Šakvicemi prostupují rozbahnělé plochy a části ramene zaniklého meandru řeky. Několikametrové náplavy štěrků, překryté cca 0,35 m mocnou vrstvou písčité ornice, těžší východně od vsi nedaleko zbytku vodního ramene místní JZD. V prosinci r. 1976 zachytily a částečně narušily těžební stroje keltskou polozemnici, jejíž podstatnou část se však podařilo zachránit.

Dochovaná část jámy svědčí na obdélníkový tvar se zaoblenými rohy, orientovaný podélnou osou téměř ve směru východozápadním /azimut 100°/. Stěny, s výjimkou zbytku východní bočnice, se zařezávaly kolmo do štěrkopísčitého podloží do hloubky 0,60 m; nadložní vrstvu ornice lze - vzhledem k jejímu odstranění buldozerem - pouze odhadnut na 0,20-0,30 m. Vstupní část, která je častým architektonickým článkem keltských chat, zpravidla připojeným k jižní podélné stěně, stavba postrádala; protilehlou stěnu odebral bagr. Relativně rovné dno, ve východní i západní části jámy poměrně pevné, se ve střední, neudusané ploše oproti celkové úrovni mísovité snižovalo o cca 0,10 m. Při západním okraji zmíněné sníženiny, zhruba na středové ose stavby, se nacházelo jílovými vrstvami vymazané a do šedého odstínu tvrdě vypálené ohniště. Stopy na opěrném systému nosníků krovů a j. konstrukčních prvcích stavba postrádala.

V obsahu popelovitých vrstev se nacházela keramika a zvířecí kosti. Z jemného zboží lze uvést misky s esovitou profilací stěn, misky se zataženým okrajem, zlomky nádob zdobených lištami, části tuhových i netuhových hřebenovaných situl a p. Předměty z kovu a j. materiálů se v obsahu dochované části jámy nevyskytly.

S přihlédnutím k celkovému charakteru souboru lze torzo obsahu polozemnice zařadit do LC.

Keltische Siedlungsgrube in Strachotín /Bez. Břeclav/. In der Schottergrube, die sich unweit des Mäanderüberrestes des Flusses Dyje östlich der Gemeinde befindet, stürzten im Dezember 1976 Förderungsmaschinen eine keltische Erdhütte. Der erhaltene Grubenteil zeugt von einer rechteckigen Form mit abgerundeten Ecken, in Ostwestrichtung orientiert /Azimut 100°/. Die Wände schnitten sich senkrecht 0,60 cm in das schotterartige Liegende ein; die im Hangenden durch den Buldozer beseitigte Schicht der sandigen Ackerkrume kann man auf 0,20 - 0,30 m abschätzen. Der nördliche Grubenteil wurde durch Baggern vernichtet. Der im östlichen und westlichen Hüttenteil verhältnismässig ebene Boden nahm in der mittleren ungestampften Fläche im Gegensatz zum Gesamtniveau um 0,10 m ab. Beim westlichen Rand der Niederung, ungefähr auf der Mittelachse, befand sich eine mit Mergel ausgeschmierte und zu einer grauen Schattierung ausgebrannte Feuerstelle. Spuren von anderen architektonischen Elementen fand man nicht.

Aus dem Inhalt der aschigen Schichten kann Keramik angeführt werden, und zwar "feine Ware" - Schüsselbruchstücke mit eingezogenem Rand, S-förmiger Profilierung der Wände, mit Leisten verzierte Gefässe u. ä. Zur üblichen Ware gehören Teile kammstrichverzierten Situlen aus Graphit-sowie aus graphit freiem Ton u. ä. Von weiteren Funden können Tierknochen angeführt werden; Metallgegenstände wurden nicht gefunden.

In Bezug zum Gesamtscharakter kann man den Torso des Hütteninhaltes in LC einreihen.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976.

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Guttwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné